B.A. 3rd Semester (Honours) Examination, 2023 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Course : SEC-1

Time: 2 Hours **Full Marks: 40**

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answer in their own words as far as practicable.

প্রশ্নপত্রেঽস্মিন্ Group-'A' and Group-'B' চেতি বিভাগদ্বয়ং বর্ততে। প্রথমতঃ পরীক্ষার্থিভিঃ সাবধানতয়া স্বপঠিত একো বিভাগো নিশ্চেতব্যঃ। ততশ্চ যথানির্দেশং প্রশ্নাঃ সমাধাতব্যাঃ।

এই প্রশ্নপত্রে উল্লিখিত Group-'A' এবং Group-'B'-এই দুটি বিভাগের মধ্যে তাদের পঠিত একটি বিভাগ থেকে প্রশ্নগুলির উত্তর দেবেন।

Group-'A'

(Basic Sanskrit)

1. অধোলিখিতেষু প্রশ্নেষু *পঞ্চানাং* প্রশ্নানাম্ উত্তরং দেবনাগরীলিপিমাশ্রিত্য সুরগিরা প্রদেয়ম্। 2×5=10

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো পাঁচটি* প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় দেবনাগরী লিপিতে লিখতে হবে।

(a) নিম্নলিখিতেষু পদেষু কস্যচিত্ পদ*দ্বয়স্য* বচনং বিভক্তিং চ নিরূপয়ত।
নিম্নলিখিত পদগুলির মধ্যে যে কোনো দুটি পদের বচন ও বিভক্তি নির্ণয় করো।
দেবানাম্, মুনিভিঃ, সাধৌ।

(b) নিম্নলিখিতেষু *দ্বয়োঃ* দ্বিতীয়াদ্বিবচনে রূপং লিখত।
নিম্নলিখিত শব্দগুলির মধ্যে যে কোনো *দুটি* শব্দের দ্বিতীয়া বিভক্তির দ্বিবচনের রূপ লেখো।
অস্মদ্, ধেনু, অক্ষি।

(c) অধস্তনেষু *দ্বয়োঃ* লোটি মধ্যমপুরুষদ্বিবচনে রূপং লিখত।
নিম্নলিখিত ধাতুগুলির মধ্যে যে কোনো *দুটি* ধাতুর লোট্ লকারের মধ্যম পুরুষের দ্বিবচনের রূপ লেখো।
দৃশ্, পচ্, সেব্

(d) প্রদত্তেষু ধাতুরূপেষু *দ্বয়োঃ* পুরুষং বচনং চ নির্দিশত।
নিম্নলিখিত ধাতুরূপগুলির মধ্যে যে কোনো *দুটি* ধাতু রূপের মূল ধাতু উল্লেখপূর্বক পুরুষ ও বচন নির্ণয় করো।
দ্রক্ষ্যতি, শৃণু, পচেত।

(e) ব্রাহ্মীলিপিমাশ্রিত্য পদ*দ্বয়ং* লিখ্যতাম্।
নিম্নলিখিত পদগুলির মধ্যে যে কোনো *দুটি* পদকে ব্রাহ্মীলিপিতে রূপান্তরিত করে লেখো।
কমলম্, সৌরভম্, নগরী, প্রমাণম্।

(f) উচিতং পদং যোজয়িত্বা রিক্তস্থানানি পূরয়ন্তু।
যোগ্য পদের দ্বারা শূন্যস্থান পূরণ করো।
(i) এতে বালকাঃ _____। (পঠন্তি/পঠামঃ)
(ii) শিশু চন্দ্রং _____। (দৃশ্যতি/পশ্যতি)

(g) ब्रह्मदत्तः कुत्र प्रतिवसति स्म? सः कथं ग्रामान्तरं प्रस्थितः?
ব্রহ্মদত্ত কোথায় বাস করত? সে কেন গ্রামান্তরে প্রস্থান করেছিল?

(h) ग्रामे यात्राकाले ब्रह्मदत्तो मात्रा किमुपदिष्टः?
গ্রামে গমনকালে ব্রহ্মদত্তকে তার মা কী উপদেশ দিয়েছিলেন?

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 5×2=10
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো দুটি* প্রশ্নের উত্তর দাও।

(a) निम्नलिखितेषु *पञ्च*पदानि व्यवहृत्य सरलेन संस्कृतेन वाक्यानि रचयत।
নিম্নলিখিত পদগুলির মধ্যে *পাঁচটি* পদ ব্যবহার করে সংস্কৃত ভাষায় পাঁচটি পৃথক পৃথক বাক্য গঠন করো।
कवयः, फलानि, कलमेन, मातरम्, वर्तते, गमिष्यामि, पचति।

(b) *पञ्चानां* वाक्यानां संशोधनं कुरुत।
যে কোনো পাঁচটি বাক্য সংশোধন করে লেখো।
(i) साधवः स्वभावेन सरलः।
(ii) गृहस्थाः अतिथिं सेवन्ति।
(iii) वर्षायां मार्गः पिच्छिलः भवति।
(iv) सर्वे प्रजाः नृपं प्रशंसन्ति।
(v) नरपत्युः आदेशः पालनीयः।
(vi) अष्टानि फलानि आनयः।
(vii) मे मित्रः आगच्छति।

(c) मातृभाषया अनुवादो विधेयः।
মাতৃভাষায় অনুবাদ করো ঃ
''अथ तस्य तं निश्चयं ज्ञात्वा समीपस्थवाप्याः सकाशात् कर्कटमादाय मात्राऽभिहितः - वत्स! अवश्यं यदि गन्तव्यं तदेष कर्कटोऽपि सहायो भवतु। तदेनं गृहीत्वा गच्छ।'' सोऽपि मातुर्वचनादुभाभ्यां पाणिभ्यां तं संगृह्य कर्पूरपूटिकामध्ये निधाय पात्रमध्ये संस्थाप्य शीघ्रं प्रस्थितः।

(d) ब्राह्मी-लिप्यां स्वरवर्णाः लेख्याः।
ব্রাহ্মীলিপিতে স্বরবর্ণগুলি লেখো।

3. निर्देशानुसारं प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 10×2=20
নির্দেশ অনুসারে *যে কোনো দুটি* প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ

(a) मातृभाषया अनुवादो विधेयः।
মাতৃভাষায় অনুবাদ করো।
सूर्योऽस्तं गतः। क्रमेण निशागता। तमसावृते कानने स पान्थः पथभ्रान्तः अभवत्। सहसा दूरात् आलोकं दृष्ट्वा स तदभिमुखं सरति स्म। समीपमागत्य स एकं कुटीरमपश्यत्। नितरां परिश्रान्तः सः। रात्रौ विश्रामार्थं किमपि स्थानमावश्यकमासीत् तस्य। स द्वारसमीपमागत्य कपाटे कराघातमकरोत्। सहसा द्वारे उन्मोचिते दीपहस्तां नारीं दृष्ट्वा सोऽतीव विस्मितोऽभवत्।

(b) संस्कृतभाषया अनुवादः करणीयः।
সংস্কৃতভাষায় অনুবাদ করো।
আজ প্রভাতে শয্যা ত্যাগ করে আমি সরোবরের নিকটস্থ উদ্যানে ভ্রমণ করতে গিয়েছিলাম। তখন সূর্য উদিত হয়েছিল এবং তৃণের উপর শিশির বিন্দুগুলি শোভা পাচ্ছিল। মৃদুমন্দ বাতাস বইছিল এবং পক্ষীরা মধুর কূজন করছিল। কিছুক্ষণ ইতস্ততঃ ভ্রমণ করে আমি শীতল সমীরণে সুখ অনুভব করলাম।

(c) पाठ्यांशमनुसृत्य हितोपदेशस्य रचनाशैली प्रतिपाद्यताम्।
পাঠ্যাংশের অনুসরণে হিতোপদেশের রচনাশৈলী আলোচনা করো।

(d) ब्राह्मी लिपिमाश्रित्य स्पर्शवर्णाः लेख्याः।
ব্রাহ্মীলিপি অবলম্বনে স্পর্শবর্ণগুলি লেখো।

Group-'B'

(Ethical and Moral Issues)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु *पञ्च* प्रश्नानामुत्तरं देवनागरीलिप्यां सरलया सुरगिरा प्रदेयम्। 2×5=10

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো পাঁচটি* প্রশ্নের উত্তর সরল সংস্কৃত ভাষায় দেবনাগরী লিপিতে লিখতে হবে।

(a) धीमतां मुर्खाणां च कालः कथं गच्छति?

বুদ্ধিমান ও মূর্খ ব্যক্তিদের সময় কীভাবে অতিবাহিত হয়?

(b) केषु विश्वासो न कर्तव्यः?

কাদের বিশ্বাস করা উচিত নয়?

(c) किं दानं सफलं भवति?

কোন দান সফল হয়?

(d) वायसः कुत्र प्रतिवसति स्म? कमपश्यत सः?

বায়স কোথায় বাস করত? সে কাকে আসতে দেখল?

(e) शृगालस्य नाम किमासीत्? स कथं त्रस्तहृदयः अभवत्?

শৃগালের নাম কী ছিল? সে কেন ভয় করেছিল?

(f) पथिकः केन प्रकारेण प्राणान् तत्याज?

পথিক কীভাবে প্রাণ ত্যাগ করেছিল?

(g) शरीरगुणयोः प्रभेदः प्रतिपादनीयः।

শরীর ও গুণের মধ্যে পার্থক্য নির্ণয় করো।

(h) पिङ्गलकसञ्जीवकयोः परिचयः प्रदीयताम्।

পিঙ্গলক ও সঞ্জীবকের পরিচয় দাও।

2. यथा निर्देशमुत्तरं प्रदेयम् -

নির্দেশানুসারে উত্তর দাও। 5×2=10

(a) मातृभाषया अनुवादो विधेयः।

মাতৃভাষায় অনুবাদ করো।

शोकस्थानसहस्राणि भयस्थानशतानि च
दिवसे दिवसे मूढ़माविशन्ति न पण्डितम्।

अथवा,

भये वा यदि वा हर्षे सम्प्राप्ते यो विमर्शयेत।
कृत्यं न कुरुते वेगान्न स सन्तापमाप्नुयात्।।

(b) *कस्यचिदेकस्य* सरलसंस्कृतेन व्याख्या कार्या।

যে কোনো একটির সরল সংস্কৃত ভাষায় ব্যাখ্যা করো।

दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं विदुः।

अथवा,

मातृवत् परदारेषु परद्रव्येषु लोष्टूवत्।
आत्मवत् सर्वभूतेषु यः पश्यति स पण्डितः।।

3. यथा निर्देशं प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 10×2=20

যে কোনো দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ

(a) पठितकथामनुसृत्य चित्रग्रीवस्य आश्रित-वात्सल्यस्य सार्थकतां निरूपयत।
পঠিত কথার অনুসরণে চিত্রগ্রীবের আশ্রিতদের প্রতি বাৎসল্যের সার্থকতা প্রতিপাদন করো।

(b) 'कङ्कणस्य तु लोभेन' - इत्यत्र लोभस्य अन्तिमां दशां वृद्धपथिककथामाधारीकृत्य वर्णयत।
'কঙ্কণস্য তু লোভেন' - এখানে লোভের চরম পরিণতি বৃদ্ধ ব্যাঘ্র ও পথিকের কথার অবলম্বনে বর্ণনা করো।

(c) पाठ्यांशमनुसृत्य हितोपदेशस्य रचनाशैलीं प्रतिपादयत।
পাঠ্যাংশের অনুসরণে হিতোপদেশের রচনাশৈলী আলোচনা করো।

(d) पठितकथामनुसृत्य मित्रलाभः इति नामकरणस्य सार्थकतां निरूपयत।
পঠিত কথার অনুসরণে 'মিত্রলাভ' এই নামকরণের সার্থকতা নিরূপণ করো।